

KIRMIZI KİTAP

Abdurrahman AKBOLAT*

(Eserin orijinal adı: Liber Novus, Carl G. Jung, 2012, Yayına Hazırlayan: Sonu Shamdasani, İngilizceden Çeviren: Orhan Akgündüz, Kaknüs Yayınları, İstanbul,2015, 544 s.)

C. G. Jung'un yaşamında bir dönüm noktası olan, 1913'ten itibaren kendi bilinçdışıyla yüzleşmesi 1930'a kadar sürdü. Bu zaman dilimindeki yaşanan tecrübelerin deyim yerindeyse bir şahidi olarak nitelenebilecek Liber Novus, 2000 yılının baharında Jung'un Mirasçıları Derneği'nin aldığı kararla yayımlanması tekliflerine açılmıştır. Uzun ve yorucu bir çalışma sonucunda 2009 yılında eser okuyucuların istifadesine sunulmuştur. 2012 yılına gelindiğindeyse esere ilaveler yapılarak okuma nüshası denilen son haliyle Liber Novus okurlara ulaşmıştır.

1962 yılından beri Kırmızı Kitap birçok kişi tarafından bilinmekteydi. Aradan bunca yıl geçtikten sonra yayınlanmasının altında birden fazla temel faktör vardı. Fakat yayınlanmamasındaki en önemli etmen Jung'un bu eseri saklaması ya da böyle anlaşılmasıydı. Eserin önsözünde bu duruma değinen Jung'un Eserleri Vakfı başkan yardımcısı Ulrich Hoerni'ye göre, Jung'un bu eserinde "sevgili dostlar" ibaresini çokça kullanmış olması, Jung'un eserin yayınlanmaması fikrinde olmadığını göstergesidir. Eseri üzerinde fikir alışverişinde bulunmak amacıyla Jung'un eserin nüshalarını arkadaşlarına vermesi de bir başka dayanak noktası olarak belirmektedir. Ulrich Hoerni'nin önsözünden anlaşılan eserin kollektif ve yoğun bir çalışma sonucu yayına hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Liber Novus genel hatları itibariyle sonsözü de sayacak olursak 4 ana bölümden oluşmaktadır. Liber Primus: Olacakların Yolu; Liber Secundus: Hataların İmgeleri, Liber Teritus: Sınamalar; Sonsöz. Okuma nüshasında fazladan Sonu Shamdasani'nin giriş mahiyetindeki (s. 1-92) yazısı, dipnotlar ve kitabın en son kısmını oluşturan, Jung okurlarını

* Arş. Gör., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Din Bilimleri Anabilim Dalı

heyecanlandırarak olan ekler kısmı (482-544) vardır. Ekler kısmında Jung'un kaligrafi çalışmaları, kendi çizdiği mandalalar ve açıklamalar bulunmaktadır. Okuma nüshası orijinal basımla karşılaştırılarak okunması durumunda orijinalinde tekabül eden yerleri ve resimlerin bulunması için metinde orijinal basıma ait referanslar vardır. Ayrıca güncellenmiş okuma nüshasında az sayıda düzeltme dışında bir değişiklik olmamakla birlikte Jung'un 1925'teki seminerine ilişkin referanslar da gözden geçirilmiştir (s. 90).

Liber primus bölümünde, *olacakların yolu* başlığında Jung, ciddi bir anlam karmaşası yaşamaktadır. Bu karmaşada Tanrı'yı arama ve tanımlama çabasıdır. "Konuşmam kusurlu. Sözlerle ışıltamak istemediğimden değil, o sözleri bulmak olanaksız olduğu için imgelerle konuşuyorum. Derinlerden gelen sözleri başka hiçbir şeyle ifade edemem."(s.100) diyor Jung. Belki de neden mandalalara bu kadar merak sardığını bize izah etmeye çalışıyor. Bunu bilmek zordur fakat bu cümleler bile Jung'un iç dünyasını kısmen de olsa öğrenmeye yetmektedir. Gördüğü rüyalar ve yorumlarını aktaran Jung, tüm bunları yaparken okuruna bir ders verme ya da öğreti sunma telaşında olmadığını da belirtmektedir. Düşler ve yorumlamasından bahsederken bunun kendi yolu olduğunu ve herkesin yolu kendi içinde araması doğruluğu ve yaşamı kendi içinde bulmasını söylemektedir. Bir başkasının yolunu yürümekle hayatını yaşamakla ancak örnek alınan kişinin taklidinden öteye gidilmeyeceğini öne süren Jung, insanlara güvenip onların içlerindeki yaşamı, sevgiyi, yolu bulmalarına müsaade edilmesi gerektiğini ifade eder. "Güç güce karşı durur, kibir kibire, sevgi sevgiye. İnsanlığa onur verin ve yaşamın daha iyi yolu bulacağına güvenin"(s. 103). Belki de tam bu noktada Jung bireyleşme'nin temellerini atmaktadır.

Ruhu yeniden bulmak bölümünde yazar, ruh kavramına bakışının değiştiğini belirtmektedir. Jung, ruhu sayesinde var olduğu şey olarak düşünmeye başladığını ifade etmektedir. Yeni bakış açısıyla birlikte ruhu aramanın ve ulaşmanın yollarına değinir.

Kitaptaki alt başlıklar arasında geçişler ani gibi görünse de birbiriyle ilintilidir. *Ruh ve Tanrı*, başlığının girişi Ruhu Yeniden Bulmak bölümünde derinliklerin tininden bahsederek bir bakıma diğer bölümün alt yapısı hazırlanmış olmaktadır. Liber Primus'taki başlıklara sırasıyla göz atıldığında; ruhu yeniden bulmak, ruh ve Tanrı, ruhun hizmeti üzerine, çöl, çöldeki deneyimler, gelecekte çöle iniş, ruhun bölünmesi. Bu

başlıklar altında Jung rüyaları ve analizlerini sunmaktadır. Liber Primus'u sadece rüyalar ve analizlerinden ibaret değil. Yazar, *Ruhun Bölünmesi* bölümünde ve akabinde gelen *Kabramanın Katli, Tanrı'ya Gebe Kalmak* ve *Gizemler* bölümlerinde açık bir şekilde Tanrı üzerinde duruyor ve Tanrı nasıl olmalı sorusuna cevap arıyor. *Öğreti* ve *Çözümleme* bölümünde Tanrı'ya olan sorgulama Jung'un kendisine dönmektedir. Kimdi Jung ve Tanrı'ya göre Jung nerdeydi?

Jung, Liber Primus'u yazmaya İncil'den ayetlerle başlamıştı (Yeşaya 53/1-4). Ayette geçen, “vaazımıza şimdi kim inandı ve rabbinin gücü kime göründü...” cümle, yazarın neden bu ayeti seçtiğini izah etmektedir. Burada akıllara takılacak bir soru “acaba ayetten etkilendiği için mi Jung'un rüyaları şekillendi? Ya da, Jung gördüğü rüyalara dinî bir dayanak mı sunmakta?” Sonu Shamdasani ve eserin yayına hazırlanmasındaki kişilerin aydınlatmaya çalışması gereken ama ihmal edilen bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Liber Primus'a İncil'den ayetlerle giriş yapan Jung, Liber Secundus'ta da İncil'den ayetlerle girizgah yapmıştır. Akabinde gelen *Kırmızı* bölümünde Jung'un (kendi tabiriyle) “şeytanıyla” diyalogu vardır. Şeytanını tanımlamaya giden Jung, zaten okuyucuyu Liber Primus'ta uyarıyordu bu yol benim yolum diyerek. Şimdi de kendi şeytanı olduğunu ifade etmesi gayet doğaldır. Şeytanıyla olan ilişkisini ele alırken şeytanı tanımlama gayretinden de ödün vermemektedir. Jung, bu bölümde şeytanını neşe olarak da görürken bir sonraki bölüm olan *Ormandaki Şato*'da da çelişkiler yumağı bir düşünle baş etmektedir. Bu bölümde ayrıca anima ve animus'tan izler vardır. *Aşağılardan Biri* bölümünde ana tema ölüm ve ölüdür. Münzevi ve Dies II. bölümlerdeki tema sadelik ve sadeliğin içerisinde hakikati aramaktır. Çöldeki sadeliğe cezp olmuştu Jung ve bunu kabul etmekle birlikte hakikati çölde yanı sadelikte aramak gerektiğini düşünmektedir (s. 224). Sınamalar bölümüne kadar yazar okuyucuyu derin içsel deneyimiyle sadece yazarın değil aynı zamanda okuyucunun da yaşadığı hissini veriyor.

İlk iki bölüme kutsal kitaptan ayetlerle başlayan Jung, sınamalar bölümünde kendi sözleriyle giriş yapıyor. Esere buraya kadar bakıldığında ruhunu arayan bir yazar ve bunalımları ele alınırken artık kendisini bulduğunu önce kendisine sonra da okuyucusuna bunu hissettiriyor.

Bunu gösterebilmenin en iyi yolu da artık kendi sözlerine dayanarak konuşmasına başlamasıdır. Eserdeki kopukluklar okuyucuya kendisini hissettiriyor. Örneğin, sonsöz kısmının aniden bitmesi, yazar acaba ne diyecekti sorusuyla okuyucuyu rahatsız etmeye yetiyor. Jung'un belki yazacak zamanı olmadı belki de yazmak istemedi veyahut da yazacaklarının hepsi o kadardı. Sebebi bilinmiyor ama bilinen bir şey var, ki o da Jung bu eseriyle psikolojik kaygılarla kendisini / ruhunu yeniden keşfedip yeni bir dünya görüşü ortaya koymaya çabalamasıdır.

Eserin son sayfalarındaki ekler kısmında, Jung'un kendi çizdiği mandalalar, yine kendisine ait kaligrafi çalışmaları açıklamalarıyla birlikte okuyucuya sunulmaktadır. Bu da eseri daha cazip ve hissedilir kılmaktadır.

Her eserin elbette artısı olduğu kadar noksanlıkları da vardır. Kırmızı Kitap, baskı ve düzeni açısından kitabın hak ettiği ihtimamı yakalamış görünüyor. Mandalaların kuşekağıt olmasından kalın karton kapak ve ciltli olmasına kadar göze hoş görünmesi açısından başarılı bir çalışma ortaya çıkarılmış.

Eserin giriş bölümünde Sonu Shamadasani'nin ifade ettiği üzere, eser yayına hazırlanırken birçok kişiden yardım alınmışken, aynı hassasiyetin eserin Türkçe'ye kazandırılması esnasında gösterilmemesi eser açısından ciddi bir eksiklik. Eseri okurken mütercimnin psikoloji için bu kadar önemli bir eserde sadece çeviri vazifesi görmesi tamamen bir hayal kırıklığı oluşturmaktadır. Jung ve eserleri üzerine ihtisas yapmış araştırmacılardan yararlanılması, yer yer okuyucuyu bilgilendirecek dipnotlarla eseri daha anlaşılır kılınmaya çabalanması yerinde bir hareket olacaktır. Bu girişim eserin sayfa sayısını arttırabilecek olsa da o nisbette anlaşılabilirliğini de arttıracaktır.

Kırmızı Kitap, Jung'un eserlerinin tamamıdır demek hata olur ama Jung'un birçok düşüncesinin temellerinin atıldığı yerdir. Jung'un eserlerini hiç okumamış, Jung ve görüşleri hakkında detaylı bir bilgi birikimine sahip olmayanlar için eser aniden kesilen birbiriyle alakası olmayan bölümlerden oluşan anı kitabı veya hayal dünyası ürünü bir eser olmaktan ileri gidemeyecektir.